

07 Mitä on taktiikka ja mitä tarkoittaa taktinen äly

Äänitteen kesto: 37 min

Litterointimerkinnät

Haastattelija: Marko Palokangas
Vastaaja: Vesa Tynkkynen

sa- sana jää kesken
(sana) epävarmasti kuultu jakso puheessa tai epävarmasti tunnistettu puhuja
(-) sana, josta ei ole saatu selvää
(--) useampia sanoja, joista ei ole saatu selvää
, . ? : kieliopin mukainen välimerkki tai alle 10 sekunnin tauko puheessa

[Musiikkia]

INTRO: Kuuntelet Maanpuolustuskorkeakoulun Sotataidon ytimessä-podcastia. Jaksoissa sotataidon asiantuntijat keskustelevat ajankohtaisista yhteiskuntaan ja sen turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä.

MARKO PALOKANGAS: Tervetuloa kuuntelemaan operaatiotaidon ja taktiikan podcastia. Minä olen sotilasprofessori everstiluutnantti Marko Palokangas. Tällä kertaa keskustelemassa kanssani on kenraalimajuri evp professori emeritus Vesa Tynkkynen. Tervetuloa!

VESA TYNKKYENEN: Kiitos kiitos.

MARKO PALOKANGAS: Jälleen kerran olemme sotataidon ytimessä, sillä tässä jaksossa keskustelemassa todellisen asiantuntijan kanssa operaatiotaidon ja taktiikan perusteista, kuten taktiikan kansallisista erityispiirteistä, taktisesta älystä, operaatiotaidon ja taktiikan suunnitteluun liittyvistä tekijöistä sekä toimeenpanon välisistä suhteista ja operaatioiden johtamisesta.

Aluksi on todettava, että operaatiotaito ja taktiikkahan sisältyvät kiinteästi sotataidon laajaan käsittekokonaisuuteen. Jos keskustellaan hetki siitä, että mitä taktiikka on. Tämmönen lämmittelyteema. Mikä on oma näkemyksesi taktiikkaan?

VESA TYNKKYENEN: Kyllähän minä lähden aika kansallisesta näkökulmasta. Meil kuitenkin koko itsenäisyyden ajan taktiikkahan on lähtenyt ja hakenut perusteitaan siitä miten alivoimainen kykenee pärjäämään taistelukentällä. Eikä oikeastaan itsenäisyyden aikana, asetelmahan ei ole tästä miksikään muuttunut. Meillä on niukasta resursseja ja meidän pitäis koko ajan eräällä tavalla taidon kautta saavuttaa

tasoitusta mahdolliseen sotaan, mihin me ollaan joutumassa. Tätä ei asetelmana ainakaan minun mielestä oo hirveästi muuttunut vuosikymmenien aikana.

MARKO PALOKANGAS: Eli nyt kuulijoille vähän avataan yhdessä sitä, että mitä tarkoittaa alivoimaisuus. Onko se määrän alivoimaisuutta, laadullista alivoimaisuutta ja mistä muodostuu alivoima ja ylivoima?

VESA TYNKKYNNEN: Meil on kuitenkin ollut niin, että alivoimaisuushan lähtee eräällä tavalla materiaalin vähäisyyden kautta versus mahdollinen vastustaja, jolloin meillä on ollut tarvetta ikään kuin kompensoida materiaalista alivoimaisuutta hakemalla mahdollisimman hyvää taitoa. On nähty tätä kautta, että taidollisella osaamisella ja optimaalisella joukkojen käytöllä haetaan ikään kuin tasoitusta voimasuhteisiin.

MARKO PALOKANGAS: Laatuhan ei välttämättä aina korvaa määrää, mutta joskus sitä voidaan tasapainottaa.

VESA TYNKKYNNEN: Tismalleen näin. Sitä kauttahan me päästään tietysti siihen, että kun väline on kuitenkin aina ollut meidän, jos ajatellaan maavoimia, niin meillähän on ollut vähän hidas väline. Kun sitä välinettä on kohtuullisen vähän, niin pitäis olla äärimmäisen taitava, että sitä käytetään oikeaan aikaan, siinä missä saadaan suurin tulos.

MARKO PALOKANGAS: Nyt täytyy tietysti muistaa, monta kertaa tämmönen kliseinen sanonta, että pieni maa tarvitsee enemmän laatua. Mut Suomihan ei oo pieni maa, Suomi on aika iso maa, mutta pieni kansa. Tämmösenä kansalaisena ja varsinkin pienrakentajana mä olen tottunut siihen, että köyhän on turha ostaa halpaa, vaan sen pitää olla riittävän laadukasta ja vähän ehkä jopa kalliimpaakin. Näyttäytyykö tää sinun mielestä taktiikassa tai ylipäättään sotataidon kehittämisessä?

VESA TYNKKYNNEN: Siitä olen samaa mieltä tietysti, että laatua pitäis hakea ainakin siihen terävimpään kärkeen. Mut meil ei yksinkertaisesti resurssit oo vuosikymmenien aikana riittäneet siihen, että jos puhutaan tämmösestä käsitteestä kuin kenttäarmeija eli koko liikekannalle pantu joukko, niin sille ei vain riitä parasta materiaalia kuin terävimpään kärkeen. Jolloin me ollaan asetelmassa, kun sanoit että maa on suuri, niin me joudutaan painopisteiden ulkopuolella käyttämään joukkoja jotka on varusteltu huomattavasti huonommin. Se asetelma sinällään ei ole miksiäkään muuttunut.

MARKO PALOKANGAS: Kyllä. Mä nostan vähän keskusteluun vielä Kylmän sodan aikaisen tietynlaisen nerokkuuden siinä miten meidän puolustusjärjestelmää ja puolustusta kehitettiin rakentamalla alueellinen puolustus, joka vastaa kaikkiin ilmansuuntiin, on korrekti poliittisesti, maalla, merellä, ilmassa, etelään, pohjoiseen, itään, länteen, missä tahansa. Koko ideahan siinä oli sananmukaisesti alueellisesti koko maan puolustaminen. Kun ajatellaan sitä, että meillä on iso maa, se vaatii

tietysti paljon resursseja ja lukumäärällisesti olemme aina rajoitettuja. Eihän koko kansaa voi mobilisoida ikään kuin aseisiin, vaan se on aina rajoitettua. Mitä oot mieltä alueellisen puolustusjärjestelmän kovasta ytimeistä tai siitä ideasta? Toimiiko se tänä päivänä samalla tavalla?

VESA TYNKKYNNEN: Joku järjestelmähän meillä pitää olla. Alueellinen puolustus siinä perus periaatteessaan ei varmaan ole mihinkään muuttunut. Mut eihän myöskään voi kieltää etteikö eräällä tavalla arvioissa päädytä siihen, että jotkut alueet on uhan alaisempia kuin jotkut toiset. Kysymys on kuitenkin aika paljon siitä alueellisessa puolustuksessa, että jos me ajatellaan että meidän pitää säilyttää kansallinen elinkelpoisuus, niin meidän on pakko pitää ydinalue hallussa.

Aikanaanhan on lähdetty siitä, että se menee pyöreästi Oulu-Kajaani-Mikkeli-Helsinki-etelä rannikko. Eli se missä on pääosa väestöstä, pääosa resursseista, se on pidettävä joka tapauksessa hallussa, jolloin me tullaan tietysti asetelmaan, jossa sotataidon näkökulmasta pitäis parhaimpia olla eräällä tavalla etelä ja Keski-Suomi rannikkoalueella. Pohjoinen on eittämättä sivusuunta, mut sehän ei tarkoita sitä etteikö pohjoista puolusteta. Mut meidän on vaan pakko vähäiset resurssimme jotenkin suunnata niin, että niiden käyttö eräällä tavalla turvaa mahdollisimman hyvin kansakunnan elinkelpoisuuden, onpa sitten tilanne mikä tahansa.

MARKO PALOKANGAS: Tästä on itse asiassa hyvä palata, mitä nyt äskein sanoit, yhteen perus teemaan eli suomalaisen taktiikan ja operaatiotaidon erityispiirteisiin. Varmasti yksi edustavimpia on meidän olosuhteiden hyväksikäyttö. Kun sanotaan, että Suomi ei maantieteelle voi mitään, niin tässä on tietynlainen taktinen etu, että me tunnemme oman maastomme. Pystymme taistelemaan tarvittaessa siellä, hyödyntämään niitä olosuhteita, vuodenaikoja ja toimintaympäristöjä parhaalla mahdollisella tavalla. Onks sinun mielestä taktista älyä hyödyntää olosuhteita omaksi edukseen?

VESA TYNKKYNNEN: Totta kai, kyllähän se on yks keskeinen osa meidän taktisessa ajattelussa. Se miten maastoa ja olosuhteita hyödynnetään. Se on itse asiassa Suomessa aina ymmärretty. Kun niitä mahdollisia vahvuusalueita haetaan, joita ei välttämättä aina ole niin hirveän paljon, niin maasto ja olosuhteet on sellaiset mitä meidän pitää harjoitella käyttämään ja mitä meidän pitää osata hyödyntää. Tätä kautta päästään siihen, että jos ei tää ole osa taktiikan opetusta ja taktista ajattelua, niin silloin me on jätetty yks vahvuusalue käyttämättä.

MARKO PALOKANGAS: Löydettäiskö me joku käytännön esimerkki, jos ajatellaan meidän taktiikan opetusta täällä Maanpuolustuskorkeakoulussa? Miten me pystyittäis parhaiten harjaannuttamaan meidän tulevia operaatikkoja, upseereja olosuhteiden hyväksikäyttöön? Löytyiskö historiasta vaikka, kun sinä oot historiantutkija myöskin taustaltasi?

VESA TYNKKYNNEN: Semmonen näkökulma, että jos ajatellaan ylintä tasoa ja yliesikuntaupseerikoulutusta, niin meillähän ei kouluteta yleisesikuntaupseereja näkemään sanotaan vain Etelä-Suomea, vaan koko taktiikan opetushan itse asiassa hakee esimerkkejä opetuksesta eri karttajarjoitusten ja sotapelien kautta koko maan alueelta. Eli valmistuneen yliesikuntaupseerin pitäis ymmärtää koko maan eri olosuhteet, koska palveluspaikathan saattaa olla Pohjois-Suomessa taikka Etelä-Suomessa. Sitä vahvuutta ei saisi hävittää. Yks vaihtoehtohan olisi, joskus Kylmän sodan aikana, kun ei ollut poliittisesti korrektia pitää harjoituksia itärajalla, niin silloinhan tehtiin fiktiivisiä läänejä, joissa valtakunnan raja oli keskellä Suomea. Sitten puolustettiin kiivaasti Kankaanpäätä. Eli kun me ollaan eräällä tavalla siinä päästy nyt Kylmän sodan loppumisen jälkeen siihen, että harjoitella ”oikeilla alueilla”, onpa se Pohjois-Suomea, Etelä-Suomea taikka rannikkoa.

MARKO PALOKANGAS: Nyt kun sanoit tämän, että upseeri tavallaan perehtyy koko Suomeen, niin voin allekirjoittaa ainakin omasta kokemuksen sen, että jos pelkästään palvelustehtävät ympäri Suomea opettaa väkisinkin tuntemaan sen alueen, maaston, ihmiset, kulttuurin, toimintaympäristön, vuodenaajat mitä parhaimmalla tavalla, että tää on ihan totta. Sitä harva itse asiassa täällä varmaan ajatteleekaan, kun ura vie ympäri Suomea ja jopa ympäri maailmaa, niin siinä oppii tuntemaan samalla sen niin sanotun operatiivisen toimintaympäristön.

Palataan vielä yhteen insertissä mainittuun teemaan eli taktiseen älyyn, joka on lempi aiheesi. Tiedän sen monesta paikasta. Muistan, kun toimit meidän opettajana yleisesikuntaupseeri-kurssilla ja pidit ei luentoja, vaan alustuksia ja herättelit meidän taktista älyä. Mikä on ajanut siihen, että juuri taktinen äly on sinun urasi yksi keskeisimpiä ajavia tekijöitä tai punaisia lankoja, jota olet aina nostanut esille?

VESA TYNKKYNNEN: Ehkä se on kuitenkin sillä tavalla, että vaikka kaikilla toki on marsalkan sauva kainalossa, mutta on kuitenkin niin, että kun rauhan aikana tarpeeksi kauan opettaa ihmisille operaatiotaitoja ja taktiikkaa, niin alkaa näkee, että osa ihmisiä on sellaisia jotka kykenee tilannekuvasta näkemään mahdollisuuksia ja hahmottaa eräällä tavalla aikaa eteenpäin, että mitä voisi tehdä ja mitä ei voisi tehdä. Eli on ehkä pikkusen väärin sanoa, että se on eräällä tavalla myötäsytntyneen lahja, mut niinhän joka alalla on itse asiassa ihmisiä joilla on myötäsytntyistä osaamista taikka kasvupohjaa. Taktiikka on ihan samanlainen. Se ei tarkoita sitä, etteikö ihminen voi harjaantua harjoittelemalla. Mut on vain niin, että aika nopeasti tuollaisesta oppilasjoukosta alkaa näkee kenellä on kykyä ja näkemystä jossakin tilanteessa toimia nopeasti ja nähdä mahdollisuudet ja niin edelleen. Toisille ikkuna ei välttämättä avaudu samalla tavalla.

Meidän pitäis tietysti taktista älyä, niin vaikeaa kuin älyn määrittely ehkä onkin, ruokkia ja kasvattaa ihmisiä käyttämätään älyä. Niin kuin mä sanoin, alivoimaisen pitäisi olla taitava ja sitä kautta me päädytään siihen, että älykkyys on se, eli ihmisiä pitäisi haastaa taktisissa tilanteissa. Mitä tehdään ja miksi tehdään. Sitä kautta nousee pintaan ihmisiä, joilla näyttäisi olevan enemmän kykyjä ja ihmisiä, joilla

näyttäisi olevan vähemmän kykyjä. Tähän ei tarkoita, jokuhan on mulle sanonut, et mitä varten vain älykkäimpiä eräällä tavalla haluttaisiin nostaan, niin kysymyshän ei ole tästä. Kysymys on aika paljon siitä minkä tyyppisiä ihmisiä valitaan mihinkin tehtävään. Eli ne kenellä on taktista älyä, niin heidän pitäisi aika pitkästi päätyä komentajatehtäviin. Tää on tietysti vähän raaka pelkistys. Mut samaan on sellaisia ihmistyyppisiä, jotka on koulutettu yleisesikuntaupseereiksi, joista pitäisi tulla esikuntapäälliköitä, siis eräällä tavalla hallitsee prosessit ja niin edelleen. Eli tää ei ole niin, että on vain yhdentyypiset ihmiset, jotka on sopivia, vaan esikunnassahan ylin johtohan muodostaa kompaktin kokonaisuuden. Se taktinen äly kuitenkin pitäisi löytyä komentajalta, koska hän vastaa, toimeenpanee ja päättää. Tätä kautta olen painottanut eräällä tavalla älyn tärkeyttä.

MARKO PALOKANGAS: Olet myös ennen kaikkea painottanut monissa kirjoituksissa, tutkimuksissa sekä ihan omassa käytännön elämässä ja komentajuudessa päätöksentekoa ja päätöksentekokyvyn merkitystä. Vanha kliseehän on se, että huonokin päätös on parempi kuin ei päätöstä ollenkaan. Tää päätöksentekokyky on kovin tärkeä osa varmasti operaatiotaitoa ja taktiikkaa. Miten päätöksentekokyky mielestäsi suhtautuu suunnitteluprosessiin, joka on aika paljon noussut pinnalle ja osaksi operatiivista toimintaa?

VESA TYNKKYENEN: Rauhan aikanahan tulee semmonen näkemys, että kaikki voi osallistua päätöksentekoon ja kaikkien mielipiteitä kuunnellaan. Mut on kuitenkin niin, että komentaja on se jolla pitää olla kyky päättää. Se ei rauhan aikana saa hämärtyä, että sodan aikana tehdään ryhmässä päätöksiä. Se ei vain ole näin. Sen näkee jo rauhan aikanakin ihan joukko-osastopalveluksessa ja varmaan siviilielämässä samalla tavalla. Niin kauan kuin on hyvät ajat ja menee hyvin, niin on paljon mielipiteitä ja kaikki tuo omansa.

Mutta mitä hankalammaksi tilanne menee ja varmasti sodassa näin onkin, niin sitä enemmän aletaan vain katsoa komentajaa, että mitä hän nyt päättää. Ja entistä vähemmän eräällä tavalla tulee niitä mielipiteensä heittäjiä ja ajatuksen tuojia, jolloin se eräällä tavalla pelkistyy siihen yhteen ihmiseen, joka päättää ja samalla vastaa. Se tarkoittaa myös silloin sitä, että komentajan pitää nimenomaan päättää itse, koska hänen pitää uskoa siihen omaan päätökseensä. Eikä niin, niin kuin meillä yleensä esikunta tuo vaihtoehtoja ja sitten komentaja sanoo, että valitsen vaihtoehdon 1. Mä en ihan usko, se on opetuksessa kun käsitellään prosessia, et miten tehtävän saannista mennään kohti päätöstä. Esikuntahan tekee valmistelutyötä ja komentaja hyödyntää sitä valmistelutyötä. Mut loppupelissä on kuitenkin niin, että sen komentajan pitää itse päättää ja muokata sitten annettuja vaihtoehtoja semmoseen lopputulokseen mihin hän itse uskoo.

MARKO PALOKANGAS: Nyt viime aikoina olen huomannut paljon sitä, että upseerit helposti nojaavat siihen prosessiin ja sen erilaisiin piirteisiin. Mutta prosessihan on tehty sitä varten, että sitä osataan ja voidaan soveltaa. Se on myöskin ainakin omasta mielestäni osa sitä operatiivista ja taktista älyä, ettei ikään kuin hirttäydyt

suunnitteluprosessin eri vaiheisiin vaan ja tehdä orjallisesti kaikkia tuotteita, vaan silloin jos aikaa on vähän eli on aikakriittinen tilanne, niin silloin sovelletaan, kenties jopa ohitetaan jotain vaiheita.

VESA TYNKKYENEN: Itse asiassa niin kuin sanoit, tuo tehtävänsaannista toimeenpanoon, niin käytössä oleva aikahan on se mikä määrää miten kauan suunnitteluun voidaan varata aikaa. Jos suunnitteluun ei ole kovin paljon aikaa, niin silloinhan me mennään pikkusen vanhakantaiseen käsitteeseen kuin komentajakeskeinen päätöksenteko. Tarkoittaa sitä, että komentaja ottaa vain lähimmät ihmisensä nopeassa tilanteessa lähelle ja lähtee siitä hakemaan nopeasti ajatuksia ja sen jälkeen tekee päätöksen. Vastustaja ei jää odottamaan sitä, kun me käymme prosessia hitaasti läpi ja käymme jopa nippelin läpi, vaan meidän päätöksenteon pitäisi hakea perusteita käytössä olevasta ajasta. Elikkä sitä mitä vastustaja on tekemässä ja mitä meidän pitäisi tehdä, jotta me pääsemme väliin ennen kuin tapahtuu jotakin vielä pahempaa.

MARKO PALOKANGAS: Mä nostan historiasta yhden hyvän esimerkin komentajakeskeisyydestä, samalla päätöksenteon nopeudesta ja vaikeudesta tilanteessa jossa on tehtävä ratkaisuja, koska muuten menetetään paljon ihmisiä. Se on Ilomantsin taistelu -44 eli Erkki Raappanan taidonnäyte Korpisodasta. Ihan lyhyesti: saatuaan tehtävän pohjoisemmalla rintaman osalla päämajasta ottaa tilanne haltuun. Hän tekee lentokonematkalla puolen tunnin aikana operaatioajatuksen, vie sen esikuntaan, kerää komentajakeskeisyyden periaatteiden mukaisesti pienen ydinjoukon luottohenkilöitään, antaa tehtävän. Muutaman tunnin kuluttua annetaan kahden ja puolen sivun mittainen operaatiokäskey, jolla lähdettiin, 20 000 taistelijaa lähti tekemään hyökkäyssotatoimia yhtymällä (-) [0:19:28] ja siinä onnistuttiin. Kova riski, mutta siinä ei varmasti ollut mitään vaihtoehtoja. Voitaisko tällaista nykypäivänä toteuttaa vai sitooko suunnitteluprosessi meidät päiviksi tekemään kaikki vaiheet?

VESA TYNKKYENEN: Me ollaan sitten aina myöhässä, sehän on ongelma. Kysymyshän on tietysti taktiikassa tässä kohtaa aloitteen tempaamisesta. Puhutaan vastustajan päätöksentekosyklin etupuolelle pääsemisestä elikkä meidän pitäisi saattaa vastustaja reagoivaan asetelmaan eli meidän toimenpiteet pakottaa vastustajan muuttamaan sitä ajattelemaansa suunnitelmaa, jolloin meille tulee etu eräällä tavalla. Me päästään silloin tilanteeseen, jossa me voimme luoda edellytyksiä vastustajan lyömiseen tai ainakin sen suunnitelman totaaliseen murskaamiseen, jolloin siellä joudutaan siis uuteen suunnitteluprosessiin ja päätöksentekosykliin, jolloin meille tulee taas aikaa tehdä omia vastatoimenpiteitä. Mut aloitteen tempaaminen, niin kuin sanoin, sen vastustajan päätöksentekosyklin etupuolelle pääseminen on ensiarvoisen tärkeää, muutenhan me reagoimme koko ajan.

MARKO PALOKANGAS: Sitten vähän taktiikan opiskelusta, oppimisesta ja opettamisesta. Olen usein törmännyt omalla uralla siihen, että meille opetetaan, että taktiikka on siinä mielessä helppoa ja mukavaa, koska siinä ei ole oikeaa eikä väärää.

Mä haluaisin haastaa tän myytin, koska jos ajatellaan sitä, että kyse on kuitenkin taistelusta ja oppi taistelun voittamisesta. Siinähan menetetään ihmishenkiä, jos tehdään vääränlainen ratkaisu. Mitä mieltä olet, onko taktiikassa olemassa oikeaa ja väärää?

VESA TYNKKYNNEN: No, tietysti taistelukenttähän pitää sisällään sattumien summan. Sattumien kautta voidaan päätyä mihin tahansa. Mut meidänhän on kyettävän rauhan aikana, niin kuin sanoin, ihmisiä on kyettävä opettamaan älyn käyttöön. Sehän tarkoittaa aika useasti sitä, että jossain tilanteessa pohditaan mikä voisi olla ratkaisu. Niin kuin sanottu, ei ole oikeaa tai väärää, mut on hyvin perusteltuja ratkaisuja ja vähemmän hyvin perusteltuja ratkaisuja. Eli hmisen kertoessa, että hän päättäisi tässä tilanteessa näin, niin hänen pitäisi kertoa ne kulmakivet, mihin hän päätöksensä perustaa. Jos ei näin kykene tekemään, niin silloinhan se on vain heitto. Älyhän lähtee silloin siitä, että hahmottaa siitä tilanteesta mitkä on omien mahdollisuuksien kulmakivet. Sen jälkeen niihin kulmakiviin perustuen tekee päätöksensä. Nyt keskusteluhan pitäisi sen jälkeen opetuksessa mennä siihen, että on erilaisia päätöksiä, mitkä on perusteltu erityyppisten kulmakivien kautta.

Opettajahan onnistuu parhaiten siinä vaiheessa, kun hän voi vetäytyä taka-alalle ja opiskelijat jää keskenään kinaamaan niistä kulmakivistä ja päätöksistä. Silloin ihminen kasvaa parhaiten siinä taktisen älyn kehittymisessä. Se että opettaja ammentaa ja kertoo, että pitäis tehdä näin ja pitäis tehdä näin, se ei eräällä tavalla jätä semmosia kasvupisteitä. Mutta kun tasavertaiset keskustelee siinä tilanteessa ja sit opettaja tulee jossain vaiheessa väliin kun toteaa, et se keskustelu ei enää etenä. Pannaan poikki, hän vetää yhteen ja työntää seuraavan mustikan pureskeltavaksi.

MARKO PALOKANGAS: Mä tartun hieman tuohon, viittasit äsken sivulauseessa sodankäynnin ja taistelun tiettyihin epävarmuustekijöihin, mitä ei voida välttämättä koskaan ennakoida. Jos sodan ja sotataidon historiaa tarkastelee, vaikka tutkimuksen näkökulmasta, niin voidaan todeta, että sodassa on paljon säännönmukaisuuksia ja on tiettyjä lainalaisuuksia. Me olemme historiassa kehittäneet sotataittoa jopa sellaisia kuin yleisiä sodankäynnin periaatteita tai yleisiä taktisia periaatteita. Mut sit on aika paljon sitä sodan sumua, mitä me emme pysty hallitsemaan. Millä tavalla sinun mielestä operaatiotaidossa ja taktiikassa tää sodan usva on, se on justiin osa sitä suurta epävarmuutta, voidaanks me sitä harjoitella tai hallita millään tavalla?

VESA TYNKKYNNEN: Ei me oikeastaan voida. Me voidaan sotapeleissä tehdä sitä eli ihmisiä koulutetaan siis sen tyyppisen tilannekuvan kautta, jossa on äärimmäisen paljon epäselvyyttä. On tiedustelun kautta joitakin faktoja mitä on saatu vastustajasta esille, mutta me emme tiedä kaikkea. Sehän tarkoittaa sitä, että on sen vaillinaisen tiedon perusteella, koska päätös on kuitenkin tehtävä, jolloin se tarkoittaa sitä että kun päätös tehdään, niin samaan aikaan pitää seurata sen tilanteen kehittymistä, koska voidaan ja hyvin usein varmaan tullaankin asetelmaan,

jossa tehtyä päätöstä on oltava rohkeus tarkentaa. Meidän turha kuvitella sitä, että vastustajan puolella on älyllinen tyhmyyden keskittymä, vaan siellä on samalla tavalla koulutettu komentaja ja koulutetut toimijat, jolloin usvaa pitäis tietysti hälventää, mutta väitän, että pääsääntöisesti päätökset joudutaan tekemään epävarmuuden tilassa. Silloin vaaditaan komentajalta rohkeutta ja uskoa siihen, että näin tehdään ja silloin on lähdettävä liikkeelle, koska paikalleen ei voida jäädä.

MARKO PALOKANGAS: Toisinaan komentajan on varmasti pystyttävä kyseenalaistamaan omakin päätös?

VESA TYNKKYNNEN: On on, kyllä kyllä.

MARKO PALOKANGAS: Eikä vain luotettava omaan intuitioon.

VESA TYNKKYNNEN: Mä myönnän, että mä painotan hirveästi komentajan roolia, mut mä painottaisin yhtä paljon sitä komentajan valitsemaa ydintiimiä. Riippuu nyt vähän joukosta, 3, 4, 5 sellaista ihmistä, jotka komentaja on nähnyt, että näiden kanssa on keskusteltava tilanteesta ja mitä tehdään, koska ei komentajakaan tietysti ole ajattelussaan kaikkivoipa, vaikka hän vastaakin sitten siitä päätöksestään. Mut olis tietysti tyhmyyttä jättää käyttämättä sitä ympärillä olevaa älyä ja sen älyn kanssa keskustelua. Se et komentaja päättää, sen on oltava komentajan rohkeus tehdä se päätös, mut pitää olla kyky myös keskustella ja hakea hyviä ideoita ja luoda sit se oma kombinaatio siitä mitä tehdään.

MARKO PALOKANGAS: Haluaisin vähän nostaa keskusteluun teeman, joka on meille sotilaille itse asiassa aika haastava. Mehän emme koskaan pysty simuloimaan sotaa siinä kauheudessaan ja äärimmäisyydessään, mitä se on. Me voimme vain oppia historiasta, tutkimalla taisteluita, harjoittelemalla niin kartan äärellä, luokassa kuin maastossa sotaharjoituksissa. Mutta todellisuudessa sitä kovaa simulointia me emme koskaan pysty äärimmilleen viemään eli siitä puuttuu se pelko, nälkä, vilu, kaikki mahdolliset inhimilliset tekijät, mikä kuuluu siihen osin, joka myöskin muodostaa sitä sodan usvaa.

Sotakorkeakoulussa yleisen taktiikan opettajana toiminut Jaakko Aatolainen kirjoitti vuonna -84, että suurin virheemme olisi opettaa ja opiskella sellaista taktiikkaa, joka on mahdollista vain luokassa. Allekirjoitatko tämän?

VESA TYNKKYNNEN: Niin, tuo on aika kategorisesti sanottu tietysti, mutta-

MARKO PALOKANGAS: No kyllä!

VESA TYNKKYNNEN: -kyllähän luokassa varmaan käydään ja on selväkin, jossainhan on käytävä ikään kuin opetuksen kautta perusteet. Mä olen aina pitänyt sotapelejä äärimmäisen hyvänä, koska siinä voidaan säädellä eräällä tavalla räsitusta, esikuntaahan voidaan valvottaa sinne väsymisen äärirajoille ja katsoa pystyykö se

silti toimimaan ja tekemään päätöksiä. Rauhan aikana on aika vaikea muuten harjaannuttaa ihmisiä. Se on vähän ehkä [naurahtaa] yksiniittisesti sanottu, että ihmiset pitäisi väsyttää ja katsoa mihin he pystyvät, koska on tietysti niin, että kun ihminen väsyä, niin jostain kovinkin terävästä ihmisestä alkaakin näyttäytyä ihan toisenlaisia piirteitä kun mennään määrätyn väsymisrajan yli. Itse asiassa nää pitäisi hahmottaa, koska jos puhutaan komentajan roolista ja taktisesta ajattelusta, niin ihmisen pitäisi pysyä väsymyksestä huolimatta eräällä tavalla ajatus kirikkaana.

Sit se kaikki muu harjoittelu oikeastaan liittyy sen sotapelin tilanteen kehittämiseen. Varsinkin kaksipuolisessa sotapelissä, missä kummallakin puolella on oma esikuntansa pelaamassa toista vastaan. Siinä saadaan säädelyä tilanteella ja tilanteen kehittymisellä kovinkin paljon miltä saattais tuntua. Mut niin kuin sanottu, eihän se, tappiot ja niin edelleen, nehän on vain numeroita tommosessa karttapelissä, mitkä ei sinällään aiheuta nyt niin hirveästi tuskaa. Näin se vaan rauhan aikana tahtoo olla.

MARKO PALOKANGAS: Niin hyvässä kuin pahassa.

VESA TYNKKYNEN: Niin hyvässä kuin pahassa, totta.

MARKO PALOKANGAS: Olet toiminut urallasi monissa tehtävissä, joista mainittakoon suurten joukko-osastojen komentajuus esimerkiksi Kainuun prikaatissa ja sitten operatiivisen suunnittelun ja nimenomaan operaatiotaidon ja taktiikan niin opettajana, tutkijana kuin operaatikkona. Sitten olet toiminut Maanpuolustuskorkeakoulun rehtorina. Onko omakohtaisia kokemuksia tai vinkkejä tuleville operaatikoille, rehtoreille tai kenraaleille siitä miten operaatiotaitoja ja taktiikkaa osana sitä upseerin kovaa ammatillista ydintä tulisi kehittää omatoimisesti tai ylipäätään? Onko esimerkiksi lukeminen tärkeä osa taktiikan opiskelua ja oppimista vai voidaanko sitä oppia vaan kuuntelemalla?

VESA TYNKKYNEN: Aika paha haaste kyllä, mutta tota-

[Naurua]

MARKO PALOKANGAS: Ei ei, täs ei olla kevyellä liikkeellä nyt.

VESA TYNKKYNEN: Ei selvästikään. Mua henkilökohtaisesti huolestuttaa tietysti se, että sen jälkeen kun me eräällä tavalla jossain määrin Kylmän sodan jälkeen hylättiin meidän kansallinen suunnitteluprosessi, joka taktiikassa toimi nopeasti, tuotti aika karkeita papereita, millä tähdättiin nopeaan toimeenpanoon. Nyt sen jälkeen kun me otettiin kuitenkin länsimainen suunnitteluprosessi ajattelumme pohjaksi, joka pohjaa niin jumalattoman paljon sen suunnitteluun tarkkuuteen, joka vie aikaa.

Mä olen eräällä tavalla siitä, no en voi sanoa huolestunut, mut olen vaan pannut merkille sen, että sellainen nopean toimeenpanon, taktisen päätöksenteon ja niin

edelleen, se on saanut rinnalleen hirvittävän paljon prosessiuskovaisia ihmisiä. Se että tehdään prosessi loppuun ei tarkoita, että putken päästä tulee kultaa. Sieltä voi tulla jotain ihan muuta mönjää. Eli kyl meidän pitäisi pitää arvossa se, että kansallisesti meidän on oltava taitavia. Se tarkoittaa nopeaa päätöksentekoo, nopeaa toimeenpanoa ja se pitäis alleviivata kaikessa. Prosessissahan on kaikki hyvät asiat ja niin kuin aiemmin puhuttiin, taitoa on se että sen prosessin aikaan suhteutetut osat mitä ei ehditä tehdä, on karsittava pois, jotta päätös syntyy nopeasti. Ehkä tää on sellainen, en voi sanoa vinkiksi, mut kuitenkin, tää on semmonen mikä mua aina joskus mietityttää.

Toinen on tuo lukeminen. Lukeminen on ihan hyvä, mutta useasti kuulee, että paljon lukenut ihminen käyttää sitaatteja (-) [0:32:53] lähtien, kaikista mahdollisista sotateoreetikoista, pyrkien tätä kautta tuomaan ikään kuin taktisen älynsä esille. Lukeminen on hyvä silloin kun pääsee siihen, että on niin paljon pohjatietoa että kykenee analysoimaan sitä ajattelua mikä niissä kirjoissa on. Lukeminen sinällään ei välttämättä vielä kehitä ainakaan niin paljon. Mut jos on riittävästi taktiikkaan liittyvää pohjaälyä ja ymmärrystä, niin silloin lukeminen varmaan avaa ihan uusia näkökulmia. Eikä tarkoita sitä, että pitää lähteä (-) liikkeelle, vaan voi oman mieltymyksensä mukaan tietysti, lukemisen kirjohan on suunnaton. Mutta kyllä lukeminen tietysti kannattaa, ei, mä olen viimeinen sitä kieltämään varmaan.

MARKO PALOKANGAS: Eli voidaan taas palata siihen älyyn eli sen oman oppineisuuden taustalla on kuitenkin se kolmen A:n sääntö: anna itsellesi aikaa ajatella ja sitten vasta hyödyntää sitä omaa-

VESA TYNKKYNEN: Tismalleen näin.

MARKO PALOKANGAS: -osaamista. Tää on helppo allekirjoittaa ja näin se juuri on. Meillä on paljon kuulijoita varmasti, jotka pohtivat miksi esimerkiksi operaatiotaito ja taktiikka on sotataidon kovinta ydintä tai keskiössä. Mihin me tarvitaan operaatiotaitoa ja taktiikkaa sitten lopunperin?

VESA TYNKKYNEN: Jotenkinhan meidän on pyrittävä joukkoja käyttämään niin, että pääsemme tulokseen. Sille taidolle on annettu nimi operaatiotaito ja taktiikka. Taktiikka siellä pienempien joukkojen tasolla ja operaatiotaito sitten meillä kansallisessa mielessä prikaatitasosta ylöspäin. Eli ihan samahan on liikkeenjohdon puolella, pitäähän sielläkin olla äly mitä tehdään, mikä sen nimi nyt sitten onkaan. Se on sodassa otettu, et se on operaatiotaito ja taktiikka. Sitten ylemmällä tasolla mennään tietysti strategiseen päätöksentekoon, joka ei taas tässä kohtaa kuulu meidän keskusteluteemaan. [Naurahtaa] Mun on vaikeaa tietysti tähän kasvaneena nähdä, et sille ois joku vaihtoehto.

MARKO PALOKANGAS: Oli hyvä kun otit esimerkiksi tän liikkeenjohdon käyttämät vähän samanlaiset termit. Yrityksillä on monta kertaa strategia. Sotilasstrategia on yks osa tätä isompaa suunnittelua ja näkemystä siihen miten joko vältetään sodat

tai voitetaan tarvittaessa sodat. Sitten taas taktiikka, niin kuin sanoit, se on käytännön tasolla tavoitteellista toimintaa menestymiseen, eli on osattava toimia.

VESA TYNKKYNEN: On osattava toimia, kyllä.

MARKO PALOKANGAS: Ja käyttää sitä älyä.

VESA TYNKKYNEN: Joo.

MARKO PALOKANGAS: Täs on paljon mielenkiintoisia teemoja. Mehän voisimme keskustella päiväkausia tästä-

VESA TYNKKYNEN: Voidaan, voidaan, ihan hyvin.

MARKO PALOKANGAS: -sotataidon ytimestä. Oikeastaan voisin päättää tämän teemakeskustelun Yrjö Aleksis Järvisen toteamukseen vuonna 1950 julkaistussa kirjassa Jatkosodan taistelut, joka liittyy tähän meidän keskustelun tematiikkaan. Hän kirjoittaa: 'Taktiikka on hengen luomus, osa kansallisen älyllisen työn tuloksista'.

VESA TYNKKYNEN: Helppo yhtyä tähän.

MARKO PALOKANGAS: No niin. Kiitoksia, Vesa Tynkkynen erinomaisen mielenkiintoisesta keskustelusta ja hyvää jatkoa.

VESA TYNKKYNEN: Sitä samaa, kiitos.

[Musiikkia].